

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет гуманітерних наук
Кафедра загального і слов'янського мовознавства

Магістерська робота
освітній ступінь – магістр

на тему: « ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ
«ДЖЕЙН ЕЙР) »

Виконала: студентка 2-го року
навчання,

Спеціальності

«Теорія, історія української мови та
компаративістика»

Бондаренко Валерія Вячеславівна

Керівник: Куранова С.,

кандидат наук із соціальних
комунікацій, доцент

Рецензент _____

Магістерська робота захищена

з оцінкою « _____ »

Секретар ЕК _____

« _____ » _____ 2021 р.

Київ – 2021

Зміст

СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧОК.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Власні назви у лінгвістичних дослідженнях	7
1.1.Ономастика як наука	7
1.2.Літературне місце в ономастичних дослідженнях.....	11
1.3.Топоніми як лексичні одиниці мови та їх функції	14
1.4.Функції антропонімів.....	17
1.5.Переклад власних назв.....	20
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ.....	27
РОЗДІЛ 2. Методи та шляхи перекладу власних назв у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр».....	28
2.1.Особливості перекладу власних назв у романі «Джейн Ейр».....	28
2.2.Класифікація способів перекладу власних назв у романі.....	49
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ.....	54
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЛХО- літературно-художня ономастика;

ВН- власні назви;

ВІ- власні імена.

ВСТУП

У наш час, час інтернаціональних зв'язків, набули популярності іноземні власні назви, які зараз займають значну частину словникового складу.

У всіх галузях культури та науки вживаються власні імена, а тим паче запозичені з іноземних мов. І журналісти, і перекладачі, і редактори, постійно у своїй роботі натрапляють на іноземні імена та назви. Щоб правильно перекладати іноземні власні назви на українську мову, фахівці повинні знати правила та принципи цього процесу.

Можливий варіант, що не будуть знайдені необхідні правила перекладу, тож у цьому випадку слід встановити відповідний алгоритм дій.

Власні назви завжди відігравали та відіграють неабияку роль у житті кожного, тому саме вони важливі для комунікації та взаєморозумінні між людьми. Основна різниця між власними назвами та загальновживаними та, що перші здатні до універсалізації.

Яскравим прикладом може бути ситуація, у якій під час розмови іноземною мовою, учасники використовують не лише загальновживані слова, але й власні назви на позначення предметів чи понять.

Таким чином, власні назви є важливими для міжкультурної комунікації, навчання іноземної мови, перекладознавства.

Водночас існує ілюзія, що не обов'язково приділяти увагу перекладу власних назв. Цей підхід викликає заперечення, оскільки насправді ці назви мають особливу семантичну структуру, допомагають долати мовні бар'єри, котрі можуть виникнути під час спілкування, а також допомагають зрозуміти зв'язки між мовними одиницями та категоріями.

При перекладі власної назви іншою мовою більшість цих зв'язків можуть втратитись, і якщо перекладач не обізнаний про ці особливості, то це може навіть ускладнити ідентифікацію власника імені.

Ще з давніх пір власні назви становили великий словниковий запас у мові, який не міг не привертати увагу багатьох вчених. Їх своєрідність спричинила виникнення окремої науки – ономастики.

Щоб правильно перекласти власні назви існує низка прийнятих правил. Найчастіше власні назви транскрибуються чи транслітеруються відповідно до прийнятих правил. Але слід зазначити, що відмінності в системах письма значно руйнують ідентичність при перекладі. Інколи перекладачі можуть зіткнутись з проблемою передачі правильного смислового, емоційного навантаження, яке автор дає своїм персонажам. Читач повинен розуміти внутрішню форму та образність, закладену в ім'я. Тому бувають випадки, коли читач перекладу не спроможний відчувати всі барви написаного як читач оригіналу.

Існує думка, що власні назви перекладаються чисто формально. Але результатом цього підходу стає велика кількість помилок, неточностей, непорозумінь під час перекладу. Але не набагато краще, коли перекладають дуже точно і це призводить до появи безглузвих назв.

Дана робота присвячена аналізу особливостей перекладу власних назв у художньому творі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр».

Актуальність нашої роботи полягає у неповноті даних досліджень про проблеми перекладу власних назв з англійської на українську мову. Також актуальність зумовлює інтерес вчених та пересічних читачів до власних назв, які потрапляють в українську мову. Оскільки власна назва відображає культурну специфіку мови, виникають труднощі при її перекладі. Названі вище фактори і зумовлюють актуальність пропонованого дослідження.

Метою роботи є пошук особливостей та способів перекладу власних назв з англійської на українську у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр».

Мета роботи досягається вирішенням даних **завдань**:

1. Схарактеризувати підходи до вивчення власних назв;
2. Класифікувати власні назви та визначити їх функції у художній літературі;
3. Дослідити способи перекладу власних назв відомими перекладачами;

- 4.Знайти власні назви у творі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» та класифікувати їх;
- 5.Проаналізувати знайдені власні назви та способи їх перекладу в творі.

Об'єктом дослідження є англійські власні назви, які функціонують в оригіналі та їх переклад українською мовою.

Предметом дослідження є особливості перекладу власних назв з англійської на українську у художньому творі «Джейн Ейр».

Матеріалом нашого дослідження є 132 власних назв, котрі були знайдені методом суцільної вибірки з роману Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» та їх відповідності у перекладі П. Соколовського.

У даній роботі були використані такі **методи**:

- 1.Метод компонентного аналізу (щоб проаналізувати лексичне значення власних назв).
- 2.Метод контрастивного аналізу (зіставлення власних назв мови оригіналу та їх переклад на українську мову, а також виявлення особливостей перекладу).
- 3.Кількісний метод (зведення усіх знайдених назв у таблицю).

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що розглядаються способи перекладу власних назв, а саме топонімів та антропонімів. Зазначається який саме спосіб використовується найчастіше для перекладу власних назв. Дану роботу можна буде використовувати для аналізу наступних питань, котрі будуть задіяні у перекладі власних назв з англійської на українську мову.

Практичне значення полягає, що дане дослідження можна буде використовувати при написанні наукових робіт з перекладознавства, а також при написанні навчальних посібників.

У структурі роботи розкрита поставлена мета та задачі, які були поставлені на початку роботи. Дане дослідження складається зі вступу, теоретичного розділу, з практичного розділу, висноків та списку використаної літератури.

Список використаної літератури складається з 55 використаних джерел.

РОЗДІЛ I Власні назви у лінгвістичних дослідженнях

1.1 Ономастика як наука

Як і кожна наука ономастика вдосконалюється і формує термінологічну систему. Але ономастика це вже давно не нова наука, саме вона викликає численні дискусії серед дослідників. Цей фактор звісно впливає на стан ономастичної термінології. Через те, що дана наука не проста, вона потребує постійного вдосконалення, хоча вже існує достатня кількість словників ономастичної термінології.

Термін «ономастика» вживається як у значенні «розділ мовознавства» (розділ лексикології), що вивчає власні імена, так і в значенні «сукупність власних імен» [1, с. 698]. Є підстави думати, що ономастику слід розглядати як самостійну лінгвістичну науку, а не як розділ лексикології.

Першим хто вжив термін «ономастика» був саме хорватський лінгвіст Т. Маретич у 1886 році і з цього моменту розпочались активні дослідження цієї науки [2, с. 412].

У тлумачному словнику цей термін трактується: « Ономастика – розділ мовознавства, що вивчає історію виникнення, розвитку власних імен у літературній мові та діалекта» [3, с. 224].

У свою чергу дослідниця Н. Подольська у «Словнику ономастичної термінології», зазначає : «Тривалий час під терміном «ономастика» розуміли:

- вивчення антропонімів – антропонімка;
- сукупність антропонімів – антропонімія;
- сукупність усіх власних назв – онімія» [4, с. 192].

Дослідниця робить дану класифікацію заради того, щоб уникнути багатозначності.

В енциклопедії української мови за редакцією В.М. Русінвського пишеться: «Ономастика – розділ мовознавства, що вивчає ВН, їх будову,

системну організацію, функціонування, розвиток і походження. За напрямками дослідження «ономастику» прийнято розділяти на теоретичну, описову, історичну, прикладну та ономастику поетичну, а за об'єктами дослідження на антропоніміку, топоніміку, космоніміку, теоніміку, зооніміку, ергоніміку, хромоніміку та хрематоніміку» [5, с. 438].

В момент зародження, становлення та розвитку ономастики як науки та розділу мовознавства, у фокусі уваги дослідників перебувало здебільшого вивчення однієї мови. Однак логіка розвитку сучасної ономастичної науки, накопичений матеріал, теоретичні та лексикографічні праці в різних країнах спонукають до поступового переходу від описового й порівняльно-історичного дослідження власних назв окремої мови до їх зіставного (типологічного) та загальномовознавчого аналізу з метою виявлення універсального, подібного і відмінного на різних структурних рівнях. І якщо в зарубіжній ономастиці цей напрям уже протягом кількох десятиліть розвивається досить продуктивно, то в українській відповідних системних праць майже не було, хоч різного роду тематичні розвідки з'являлися регулярно [7, с. 408].

Але, наприклад, білоруська ономастика почала розвиватись тільки в ХХ ст., за діяльності мовознавця М. Бірили, а її енциклопедія «Słowniańska onomastyka» є неповною [6, с. 22-26].

Кожен з нас користується мовою, а значить постійно вживає власні імена. Що роблять ВІ? Вони в першу чергу дають найменування людям, різним географічним об'єктам і т. ін.. До ВН можемо зараховувати і дійсно імена людей, міст, але вони можуть бути також вигадані автором чи історією, наприклад, імена міфологічних створінь або просто персонажів з художньої літератури [8, с. 381–387].

Серед учених існує думка, що власні назви та імена з'явилися через необхідність виокремлювати особу, предмет, поняття з ряду слів, котрі вживались регулярно. Із плином часу ці назви почали використовувати і у фольклорі, і у літературі, і у народній творчості [9, с. 55].

Слід зазначити, що розвиток слов'янської ономастики розпочинається завдяки діяльності австрійського мовознавця Ф. Міклошича у його праці «Порівняльна граматики слов'янських мов» [10, с. 352]. Чому саме ця граматики? Тому що вона зацікавила багатьох лінгвістів та спонукала до подальшого дослідження слов'янської мови.

І так у ХІХ ст. розпочались активні дослідження з ономастики в Чехії та Польщі. Великий внесок у ті часи зробили Г. Іречек у своїй праці «Слов'янське право в Чехії та Моравії» [11], К. Кадлець у своїй праці «Первісне слов'янське право Х ст.» [12, с. 94], Т. Войцеховський у своїй роботі «Словник слов'янських старожитностей» [13].

І саме цікаве, що всі ці дослідники мали одну спільну думку. Вони стверджували, що певним типам місцевих назв відповідають їх певні відповідники.

Щодо українських дослідників, які працювали в сфері ономастики треба зазначити відомого слов'янознавця, Я. Головацького, який займався вивченням українських власних назв у своїх працях «Велика Хорватія або Галицько-Карпатська Русь» [14, с. 296-320] та «Поділ часу у Русинів» [15, с. 220-229].

У дуже широкій категорії ономастики розрізняються імена осіб або особисті імена, з одного боку, та імена місць, або топоніми, з іншого. У найточнішій термінології набір особистих імен називається антропонімія, а їх вивчення – антропономастика. Сукупність топонімів називається топонімікою, а їх вивчення – топономастикою. Однак у більш вільному вживанні термін ономастика використовується для особистих імен та їх вивчення, а назва «топонімія» використовується для топонімів та їх вивчення. Він сприймається якнайширшим чином, включаючи населені пункти, будівлі, дороги, країни, гори, річки, озера, океани, зірки тощо, або стосується лише населених пунктів (міста, селища, села, хутори).

Якщо брати до уваги останнє визначення терміна «топонімія», то:

- для незаселених місць (наприклад, поля, невеликі частини лісів) вживають поняття «мікротопоніміка»;
- назви вулиць, доріг тощо називають ходонімією;
- назви водойм – гідронімією;
- і назви гір – оронімією.

Додаткові терміни зазвичай не використовуються (хоча іноді можна почути такі слова, як хремотонімія – назви речей) [16].

У будь-якому випадку різні категорії імен слід вивчати разом, оскільки існують перехідні явища. Наприклад, багато топонімів походять від особистих імен (наприклад, Вашингтон, Хмельницький, Київ), багато назв планет і зірок походять від імен міфологічних персонажів (наприклад, Венера, Марс, Нептун,), а багато особистих імен походять від топонімів, назв націй та інших подібних імен (наприклад Аустерліц).

Існує також поділ імен на первинні та вторинні. Нептун – це насамперед ім'я римського бога; перенесене на назву планети, це вторинна назва.

Для ВІ різних типів характерним є найтісніший зв'язок між собою. В історичній науці це зветься ономастичним континуумом. Це слово в перекладі з латинської мови означає «довготривалість», «безперервність». Вказане поняття відображає також культурну безперервність, тобто особливий зв'язок імен, створених людьми різних країн і культур. Всі власні імена, які оточують той чи той народ, завжди знаходяться в тісній взаємодії [17].

Імена – складна сукупність, що складається з інтерпретаційних ланцюжків, кожен з яких потребує ретельної інтерпретації, розплутування, котрий виникає із зміста інтерпретаційних мовних знаків. [16]

Англійський мовознавець Л. Ешлі стверджує: «Для вивчення імен ми повинні підключити мовознавство та літературу, психологію та соціологію, географію та історію» [16].

Названі вище академічні напрямки охоплюють сферу наук і мистецтв, підкреслюючи, наскільки складним об'єднанням двох відмінних ліній дослідження є літературна ономастика: адже вона вивчає саму форму та семантичну деталізацію, передбачену формою.

Для того, щоб ефективно виконувати таку роботу, необхідно використовувати не тільки ономастичні засоби інтерпретації імен, але й конотаційний артистизм як в індивідуальному, так і в колективному формуванні.

М. Кочерган зазначає: «Власні імена, на відміну від загальних, служать для виділення названого ними об'єкта з низки подібних для його індивідуалізації та ідентифікації» [18, с. 464], і таким чином пропонує таку класифікацію ВН:

- Топоніми- географічні назви (наприклад, Kharkiv - Харків, Odessa - Одеса, Zhytomyr – Житомир).
- Антропоніми – власні назви, які називають людину. Можуть бути як реальними, так і вигаданими автором художнього тексту (наприклад, Bessie-Бессі, Rudolf-Рудольф, Valerie-Валері).
- Теоніми- називають божества(наприклад Neptune-Нептун, Zeus-Зевс, Narcissus-Нарцис).
- Зооніми- назви тварин, їх клички(наприклад, Нома-Хома(кличка хомячка), Spotty-Спотті(кличка цуценяти)).
- Космоніми- назви небесних явищ(наприклад, Ursa Minor-Мала Ведмедиця, Big Dipper-Велика Ведмедиця).
- Хрононіми- назви часових явищ історії (наприклад, The Holodomor-Голодомор, Renaissance-Ренесанс).
- Ідеоніми – різні об'єкти наповнені духовними цінностями (наприклад, Old Testament-Старий заповіт, Red Cross-Червоний Хрест.).
- Ергоніми – назви організацій(наприклад, Puma-Пум, Nike-Найк).
- Гідроніми – назви водойм(наприклад, Desna river-річка Десна, Nile-Ніл).

- Етноніми – назви народів (наприклад, the Chinese-китайці, the Japanese-японці, Ukrainians-українці) [18, с. 466].

У даній роботі ми особливу увагу приділемо топонімам на антропонімам.

1.2. Літературне місце в ономастичних дослідженнях

Імена представляють основний компонент будь-якого літературного твору.

Літературі властива художня свобода, що дозволяє створювати власний онімний простір.

Теоретична база літературно-художньої ономастики (далі-ЛХО) ґрунтується на таких постулатах [19, с. 325]:

1. ЛХО вторинна, тобто яка тісно переплітається з загальнонародною ономастикою, частково оперує її методологією, використовує її моделі та базу.

2. ВІ в художніх творах вибирає або створює сам автор твору, а загальнонародна наука(ономастика) детермінована історично.

3. ЛХО та загальнонародна ономастика мають різні функції. Основна функція ономастики – номінативна, а ЛХО – стилістична (інформаційно-стилістична та емоційностилістична).

4. ЛХО пов'язана зі сферою мовлення, а загальнонародна ономастика – зі сферою мови.

5. У художньому творі є особливий різновид ВН –заголовок, який є центром онімного простору твору.

Дослідження онімного простору художнього твору варто проводити на двох рівнях: синтагматичному та парадигматичному, що сприяє системному підходу до вивчення власних назв. Як відомо, оцінні, емоційно-експресивні конотації зазнають значної трансформації в художньому тексті і стають текстуальними під впливом системних зв'язків власного імені з парадигматичним (тематичним) і синтагматичним (мовленнєвим) контекстом твору.

Як зазначає М. Анжнюк: «Щороку в нашій країні видають сотні перекладених художніх творів. Переклад збільшив попит читачів. Однак культурні відмінності, світогляд, літературна традиція, часова відстань між оригіналом та перекладом грають свою роль» [20].

Дослідники ЛХО висувають наступні тези [21, с. 5-12], [22]:

- 1) Літературна ономастика вимагає поєднання літературний та лінгвістичний аналіз, що включає елементи з різних дисциплін.
- 2) Імена здатні утворювати асоціації конотативного типу та виконувати символічну функцію. Також імена є референтами, що мають імпресіоністичну цінність, адже вони дозволяють утворювати систему як поверхневих, так і глибших зав'язків із поняттям.
- 3) Імена можуть бути пов'язані з темами тексту, в якому вони з'являються. Тематично подібні твори будуть мати стилістично подібні компоненти, в результаті чого імена мають подібний набір конотацій.

Літературна ономастика унікальна як академічна галузь, міждисциплінарна сфера, яка може зайняти багато різних областей досліджень.

Історичні лінгвістичні, соціологічні, психологічні аспекти доповнюють ономастичну форму або підкреслюють, виокремлюють основну ідею твору. В такому аспекті ономастику можна вважати основою для формування ідентичності будь-якої сутності: чи то людини, чи місця, об'єкта або події.

Ві можуть досліджуватися в тому числі й у структурно-семіотичному аспекті. Зокрема, американський дослідник П. Смертуст пише про важливість таких сюжетних компонентів, що утворюють асоціативні ланцюжки в читачів та – ширше- формують літературний/уявний світ. До таких компонентів належать в тому числі і власні назви [55].

Отже, ономастика є ключовим засобом для вивчення особливостей побудови моделі будь-якого літературного світу – реального чи фантастичного.

В тексті власні імена виконують універсальну функцію, навіть їх відсутність виконує певну функцію та має певну мету. Ім'я ідентифікує місце, людину чи предмет, навіть узагальнені іменні фрази можуть виконувати функцію оніма.

А ВН вважаємо основними елементами створення текстового світу та засобами приращення смислу [23, с. 139].

Також мовознавці, які займаються ономастикою вказують, що літературна ономастика специфічніша ніж ономастика загальна.

Таким чином, дослідник О. Карпенко виділяє такі основні її ознаки [24, с. 325]:

- ЛХО створюється письменником відповідно до задумки твору, його жанру чи стилю на відміну від загальної ономастики, де ономастичний простір створюється природнім шляхом.
- Якщо власна назва у звичайній ономастиці несе функцію диференційну, то ЛХО створена для того щоб надати твору стилістичної прикраси.
- Літературна ономастика входить до складу мови, тому що вона не має ніяких функцій у повсякденному житті.
- Кожен літературний твір повинен мати назву, яка буде частиною ономастичного простору.

1.3. Топоніми як лексичні одиниці мови та їх функції

«Топоніми – це вираз світовідчуття людей, культури, побуту, звичаїв, повсякденного їх оточення, психологічного стану і спілкування» [25, с. 247]

Всі прекрасно знають, що топонімія це невід'ємна частина ономастики, яка вивчає власні назви, а саме назви географічних об'єктів та їх походження.

Це не секрет, що все що оточує людство, має власну назву. Щоб надати назву для географічних імен, використовують назву «топонім».

На думку науковця А. Супеканської саме в топонімії, перед тим як дати назву місцевості, аналізуються природні умови, які відбуваються там [37, с. 256].

Дослідник В. Лучик пише: «У мовознавстві вже стало загальноприйнятим положення про те, що не існує значної за розмірами території, не кажучи вже про цілі країни, де б функціонували лише одномовні за походженням топоніми. Власні географічні назви виявляють особливу стійкість і здатні зберігатися в місцевому мовленні без істотних змін протягом століть, а подекуди і тисячоліть, що не так властиво іншим класам пропріальної лексики і загальним назвам. Це зумовлено насамперед специфікою топонімів, як і загалом онімів, що не мають постійного значення, а виконують диференційну функцію як значною мірою умовні знаки, що інколи набувають статусу символів або й концептів. Ця обставина сприяє тому, що власні географічні назви зазвичай не потребують перекладу при їх засвоєнні новим етносом, бо вони у своєму первинному вигляді здатні виконувати покладену на них функцію» [26].

Наука, яка вивчає топоніми почала з'являтися в Україні у другій половині XIX ст. і активно її почали досліджувати такі дослідники як К. Цілуйко у своїй роботі «Основні питання розвитку українських топонімів в поживтневий період» [27, с. 171]. Він один із небагатьох, хто почав першим дослідження не тільки лінгвістичної, також історичної ономастики. Активно займався вивченням топонімів в київській ономастичній школі.

В.В. Німчук у своїй праці «Про необхідність вивчення топоніміки у зв'язку з народними говорами» [28, с. 45-53]. Вивчав історію українську ономастику, а також входив до складу української ономастичної школи, яка займалась вивченням топонімів.

Дослідник С. Вербич зазначає: « Завдяки такій систематичній роботі зі збиранням онімних фактів було сформовано ономастичну картотеку, яка на сьогодні налічує близько мільйона одиниць топонімів, антропонімів, ойконімів, мікротопонімів, гідронімів. Цінність такої бази незаперечна, адже

підгрунтя не лише для теперішніх, але й для майбутніх ономастичних досліджень» [29, с. 59-68].

Існує багато класифікацій розподілу топонімів. Одна з них це класифікація В. Жучкевича [30, с. 22]. Він у свою чергу виділяє 8 груп:

- Топоніми, котрі з'явилися на основі природних ознак певної місцевості.
- Топоніми, які з'явилися з ознак об'єкта.
- Мігранти.
- Топоніми, які пішли з церкви.
- Різні меморіальні назви.
- Патромічні назви.
- Топоніми, котрі з'явилися у зв'язку з соціально- економічними поняттями.
- Ті топоніми, які ще не дослідженні.

Також щодо функцій топонімів дослідниця О. Фонякова зазначає: «Топоніми – це такі семантико-стилістичні функції власних назв, що зберігають номінативну функцію як загальну:

- Реально-географічна, нейтрально-описова;
- Знижено-побутова, конкретно- біографічна;
- Просторічно-комічна, гумористична;
- Піднесено-лірична, гумористична» [31, с. 104].

І всі ці функції залежать від емоційного забарвлення та змісту контексту.

Ще один науковець Е. Сизова виокремлює власні групи за лексико-семантичною структурою топоніма.

Такі групи:

- «Назви від імен та прізвищ людей;
- Назви від позначення професії, роду заняття;
- Назви за соціально-майновою ознакою і становищем;
- Назви, пов'язані з адміністрацією та владою;
- Назви, що відбивають етнічний характер населення

- Назви, що вказують на специфіку ландшафту
- Назви з абстрактним значенням» [38, с. 244].

Слід звернути увагу на класифікацію зарубіжного діяча, який займався топонімами Д. Стюарта. Він виокремлює:

- «Описові назви, в цю категорію вносить також локативні.
- Асоціативні назви.
- Назви, пов'язані з якоюсь подією (цікаво те, що він зараховує у цю категорію і назви пов'язані з іменами домашніх тварин, а також різні свята).
- Присвійні назви.
- Коммеморативні назви (назви переселень та відомих діячів).
- Назви, за гарним ландшафтом.
- Штучно створені назви.
- Випадкові назви (помилки в яких, були допущені при переписах)» [39, с. 364].

Дослідник В. Лучик, у своїй роботі «Топоніміка» вказує: «Сукупність власних географічних назв позначають терміном «топонімія», або «топонімікон». До складу топонімічної системи української мови входить невизначена кількість одиниць, бо топоніми називають окремі географічні об'єкти, виділяючи їх із класу однорідних. Крім спільної для всіх слів номінативної функції, топоніми виконують і кілька специфічних для власних назв функцій:

- адресну – ідентифікують географічні об'єкти на місцевості;
- диференційно-індивідуалізуючу – виділяють і протиставляють об'єкти;
- характеризуючу – інформують про примітні ознаки або властивості об'єктів (г. Висока, р. Грузька, м. Запоріжжя);

- експресивну – виражають ставлення до позначуваного об'єкта, виступаючи засобом інтенсифікації виразності мовного знака (с. Довгеньке, річки Вонючка, Гнилице);
- меморіальну – увічнюють пам'ять про ідеологічні цінності, лідерів д-ви, політ. партії та ін. (м. Кіровоград, с. Радянське);
- текстоутворюючу – виступають засобом ідейно-змістового об'єднання сюжету художнього або публіцистичного твору, особливо коли вони входять до структури заголовка (роман "Берестечко", поема "Полтава")» [40].

1.4. Функції антропонімії

Усі іменники поділяються на загальні, що позначають клас істот або речей (наприклад, машина, кохання) та власні (наприклад, Ейфелева вежа). І власні іменники у свою чергу поділяються на деякі групи, серед яких найбільшу виокремлюють антропоніми.

Хоча існує поширена думка, що власні іменники і особливо імена осіб, не слід перекладати, дослідники сходяться на думці, що в більшості слід забезпечити переклад контексту.

Тому за думкою дослідника Д. Єрмоловича слід враховувати такі фактори:

- Національні особливості назви, тобто фонетичні або графічні особливості, характерні для мови звідки прийшла дана власна назва.
- Його можлива схожість з нецензурними словами цільової мови, які передбачають необхідні зміни в антропонімії.
- Різні форми та варіації відповідно до правил мови-джерела, яка може не виглядати як одна та сама назва при перекладі.
- Існуючі традиції та особливості історичного, релігійного, міфологічного або літературного походження назви [33].

С.Вербич пише: «Загальновідомо, що власні особові назви відіграють у житті кожного індивіда й суспільства в цілому дуже значну роль, адже ім'я людини – це родинний і соціальний знак, який супроводжує її протягом життя (а багатьох і після смерті, як-от різні меморіальні назви) в різних

сферах буття. Мовна культура, що реалізується у сфері особових назв, ґрунтується, з одного боку, на мовних чинниках, а з другого – на позамовних. Оскільки власна назва загалом, а особова зокрема – це передусім мовна одиниця, то й основну роль у її функціонуванні повинні відігравати закони мови» [52, с. 54-60].

Антропонімія – один із розділів ономастики який вивчає власні назви людей [32, с. 667].

Антропонімічні дослідження є важливими для мовознавства. Всі вони створені за правилами розвитку. Саме в цих назвах можна прослідкувати історію мову.

Під час аналізу антропонімів, кожен дослідник бере собі для дослідження певну місцевість, працює з нею, класифікує її.

Наприклад, дослідник М. Худаш запропонував власну класифікацію прізвищ. За основу було взято способи творення декількох лексичних груп слів. У ході роботи зміг виокремити: апелятивні прізвища, апелятивно-антропонімійні, власне антропонімійні [34, с. 236].

Іншу класифікацію мала дослідниця Г. Бачинська. Вона досліджувала антропоніми з боку лексики та виділила такі 3 розряди:

- Церковно-християнські імена.
- Автохтонні особові імена.
- Апелятивні назви [36, с. 19].

Треба згадати антропонімічні дослідження І. Я. Франка, які дали неабиякий внесок для української науки про власні назви. Дослідник звернув увагу на прогресію в класах ономастики, особливо в антропоніміці. Займався аналізом праць на цю тему своїх попередників та запропонував власні методи аналізу антропонімів у своїй праці. І саме Франко став першим, хто розглянув прізвища людей, взявши за основу їх поселення [35, с. 391- 426]. Дослідник писав : «Ім'я не могло з'явитися до появи людської мови, а мова починає формуватися вже в неандертальців. Приблизно до цього часу належить і

поява імені – «вірного і невідступного товариша людини, який супроводжує її від колиски до могили» [35].

Дослідниця К. Зайцева пише: «І досі під питанням, чи наявне лексичне значення у ВН. При перекладі тексту не вистачає тільки мовних знань, необхідно також мати розуміння про дійсність, яка фігурує у той момент» [41, с. 61].

Головна задача антропонімів це називання людей, але оскільки при аналізі ВІ ми маємо справу з їх категоріями, які пояснюють психологію, традиції та культуру людей [42, с. 21].

Антропоніми англійської мови також зумовлені її семантикою. Існують спеціальні правила утворення антропонімів та їх використання в тексті англійською мовою, особливо коли ми говоримо про прізвища. Наприклад: 1) від назв професій (cooper – Cooper); 2) від назв тварин (wolf – Wolf); 3) від власних імен (John – Jones); 4) від зовнішнього вигляду (black – Black); 5) від національності або етнічної групи (french – French).

Антропоніми можуть служити засобом індивідуалізації особистості і одночасно пристроєм демонстрації повага чи ввічливе ставлення до англійської мови. У такому випадку з антропонімами вживаються різні слова, такі як сер, маоміс, місіс, містер, мадам, леді тощо. Ці слова розрізняють людей за статтю, віком, соціальним станом. Наприклад, лексема «сер» використовується в розмові зі старшим чоловіком або з особистістю, яка має вищий соціальний статус (наприклад, нижчий та начальник).

Лексема «леді» використовується в ситуаціях спілкування з жінками будь-якого статусу чи віку для звернення до людини офіційно з високим ступенем ввічливості. Бувають також випадки, коли антропоніми вживаються з назвами професій або науковий ступінь для ідентифікації певної особистості [50].

Тож слід сказати, що проблема антропонімів з'явилася в результаті міжкультурного спілкування різних людей і в той же час має велике історичне підґрунтя. На форми антропонімів впливають як соціальні, так і

окремі фактори. Багато антропонімів стали ймовірними національними символами в різних країнах, цей аспект свідчить про їх велике значення та роль у системі мови. Формування антропонімів в англійській мові залежить від його семантичної та фонетичної особливості і має свої унікальні аспекти. Антропоніми в художньому тексті можуть виконувати функції різних стилістичних елементів. Поглиблений аналіз функціонування антропонімів може стати перспективою для подальшого дослідження.

1.5. Переклад власних назв

Велика кількість художніх творів перекладаються на різні мови світу. Саме цей фактор і збільшив кількість читачів. Але звісно при перекладі існує багато відмінностей через культурні відмінності, літературні традиції, а також світогляд автора оригіналу та перекладу.

Щоб засвоїти динаміку лексики іноземної мови слід проаналізувати в першу чергу позалінгвістичних та соціолінгвістичні фактори. Це все допоможе краще засвоїти та розкрити цей процес. А Гудманян вважає: «Детальна розробка цих аспектів, а також велика кількість етимологічних досліджень є необхідним етапом для теоретичного розуміння питань запозичення мови. Слід підкреслити, що такий тип первинних заперечень стосується лише формальних характеристик походження іноземної мови в мові, що приймає є дуже важливим. У загальній теорії перекладу вивчення планування форми іноземних слів залежить від наступних фактів: 1) спостереження за фонетичною та морфологічною структурою іноземних словникових одиниць; 2) графічних та орфографічних форм (порівняно з їхніми словниковими одиницями) є найкращим способом вивчення рідних слів людей [43, с. 40].

Переклад та розуміння — два нерозривних поняття. Це симбіоз поєднання передачі змісту та форм мовних одиниць. Якщо процес перекладу не виконується на рівні простих слів, то починають задіюватись аспекти мови-джерела та мови перекладу. Коректність перекладу визначається деякими факторами, які можуть бути як об'єктивними так і суб'єктивними.

Це залежить від навичок перекладача, мети виконання перекладу. Тож залежно від цих факторів, решта методів перекладу загальноновизнані в практиці перекладу.

Вже багато років перекладом власних назв зацікавлені перекладознавці та лінгвісти. Найважливіше, що слід пам'ятати кожному перекладознавцю – це зробити переклад таким, щоб реципієнт отримав адекватний переклад власних назв з мови оригіналу.

Розглянемо, які існують способи перекладу власних назв. Слід зазначити, що різні автори виокремлюють різні види перекладу.

Наприклад, М. Полюжин у своєму посібнику «Теорія і практика перекладу» виокремлює такі види перекладу:

- «Адекватний – це такий вид перекладу, який забезпечує передачу змісту оригінального змісту. Це єдиний тип перекладу, який може відтворити зміст та форму іншою мовою. Багато розмовних виразів на англійській мові вимагають зовсім інших форм у перекладі, тобто використання інших слів та фраз для правильного вираження значення висловлювання. Заміна еквівалента словника, буквальний переклад зруйнує єдність змісту та форми в українському перекладі.

- Дослівний – переклад, який відтворює структуру іноземної мови без зміни структури та суттєвого зміни порядку слів. З граматичної точки зору такий переклад можна вважати «прямим». Оскільки цей переклад задовольняє всі вимоги щодо семантики та стилю тому його можна вважати адекватним. Оскільки можна встановити шість мовних рівнів (фонеми, морфеми, слова, фрази, речення та рівні повного тексту), процес перекладу повинен зосереджуватися на рівні, необхідному в цьому випадку. Власні імена та топоніми дозволяють перекладати на рівні фонем та морфем. Те саме можна сказати про багато термінів, реалій, які увійшли в українську мову через неперекладені запозичення.

- Вільний переклад, який не потребує повного перетворення оригінального стилю. У вільному перекладі дозволяється скорочувати оригінальний текст і пропускати деталі» [44].

І. В. Корунець виділяє такі способи перекладу: буквальний, переклад від слова до слова, словесний переклад.

При буквальному перекладі, який застосовується для роботи з окремими словами, форма та структура, а також їхнє лексичне значення в мові оригіналу та в мові перекладу повністю збігаються. Це переважно міжнародні за вихідними морфемами, лексеми, що мають англійською та українською мовам однакове або дуже подібне лексичне значення.

Однак у багатьох випадках мовна форма вихідних мовних слів лише частково передається мовою перекладу. Це трапляється, коли загальне слово запозичене кожною з двох розглянутих мов з різних мов-джерел або коли його мовна форма зумовлена орфографічними особливостями цільової мови. Транслітерований переклад забезпечує рівноцінне відображення лексичного значення кожної мовної одиниці, незважаючи на збільшення кількості морфем у цільовій мові. Буквальний переклад може спотворити значення лексем або речень мови-джерела, коли їхня мовна форма випадково збігається з деякими іншими лексемами цільової мови, що мають досить різні значення, а також часто навіть однакову мовну форму (правопис) у мові-джерелі та в мовах перекладу.

Переклад від слова до слова – це ще один спосіб надати значення. Він представляє послідовний словесний переклад, хоча на рівні груп слів та речень цей спосіб перекладу часто застосовується як свідомо, так і підсвідомо в процесі перекладу чужорідних граматичних конструкцій / форм слів. Іноді на початковому етапі вивчення іноземної мови студенти можуть застосовувати такий спосіб перекладу, навіть маючи справу із загальновизнаними фразами чи реченнями, які структурно відрізняються від

їх еквівалентів рідною мовою. Зазвичай студенти використовують словесний переклад, щоб передати сенс груп слів або речень, які мають структурну форму, порядок слів та засоби зв'язку, що суттєво відрізняються від тих, що є у цільовій мові. Для досягнення достовірності в процесі перекладу повинні виконуватися різні граматичні перетворення, а в самому перекладі поправки до слів, щоб уникнути різних граматичних порушень, вчинених недосвідченими перекладачами.

Американський учений запропонував різні способи для перекладу власних назв. Переклад Е. Девіса можна переглянути удвох підходах:

- Коли розрізняють дві основні цілі перекладача, тобто збереження характеристик;
- Або ж адаптування його до цільової аудиторії.

Також Девіз зазначає, то основні стратегії перекладу базуються на: збереженні, додавання, упущення, трансформації та створення нового [49].

Словесний переклад також застосовується на рівні лексеми / слова. Але на відміну від буквального перекладу, він ніколи не передає орфографічної чи звукової форми одиниць мови-джерела, а лише їх денотативне значення [45, с. 448].

І автор у своїй роботі подає нам таблицю відповідностей англійських літер та відповідні варіанти українських, що допоможе нам у практичній частині аналізувати переклад.

Укр	Англ	Укр	Англ
1. А а	A a	18. Н н	N n
2. Б б	B b	19. О о	O o
3. В в	W w / V v	20. П п	P p

4. Г г	H h	21. P p	R r
5. Ґ ґ	G g	22. C c	S s
6. Д д	D d	23. Т т	T t
7. Е е	E e	24. У у	U u
8. Є є	Ye ye	25. Ф ф	F f
9. Ж ж	Zh zh	26. Х х	Kh kh
10. З з	Z z	27. Ц ц	Ts ts
11. и	Y y	28. Ч ч	Ch ch / Tch tch
12. І і	I i	29. Ш ш	Sh sh
13. Ї ї	Yi yi / Ii ii	30. Щ щ	Shch shch
14. Й й	Y y	31. Ъ	‘ (cf. L’, s’, etc)
15. К к	K k	32. Ю ю	Yu yu
16. Л л	L l	33. Я я	Ya ya
17. М м	M m		

[45, с. 93]

На думку В. Карабана, власні назви перекладаються за допомогою транскрибування, транслітерації та калькування [46, с. 576].

Це пояснюється відмінностями в морфологічних системах англійської та української мов

Транскрипція перекладу — це, у свою чергу, копія оригінальної лексичної одиниці за допомогою фонем мови перекладу. Ця технологія відповідає основним вимогам синхронізації повторень губ. Щоб відтворити транскрипцію достатньо записати звук слова мовою оригіналу з морфемами мови одержувача. Науковець А. Суперанська зазначає: «Головним посередником передачі запозичених слів є практична транскрипція, яка

полягає в перекодуванні іноземних слів у свої слова, а потім виписуванні їх у основну букву, не використовуючи жодних інших символів і не надаючи додаткового значення букв. Це переклад на рівні символів, представлення літер імен однієї системи письма та літер імен іншої системи письма» [47, с. 366].

Транслітерація – вид перекладу, за допомогою якого відтворюються графічні форми використовуючи літери. Найкраще транслітерація підходить для перекладу : власних імен, топонімів, вигаданих прізвищ.

Калькування – вид перекладу у якою відтворюється повний морфемний склад слів.

Також учені розглядають такий тип перекладу як ономастичний відповідник. Дослідник В. Виноградов зазначає: «При утворенні значущого імені перекладач повинен пам'ятати, що це своєрідний троп, рівнозначний певною мірою метафорі і порівнянню, який використовується в стилістичних цілях для характеристики персонажа чи соціального середовища. Значущі імена утворює автор з певною метою, спираючись на існуючі в ономастиці традиції і моделі» [51, с. 224].

Однак далеко не всі українські власні імена можна передати шляхом буквального перекладу. Це пов'язано з тим, що деякі наші голосні та приголосні не мають еквівалентних звуків/фонем англійською мовою, і їх потрібно замінити приблизно подібними звуками. Серед цих українських звуків та звукосполучень - це насамперед ті, що відтворюються за допомогою букв або буквосполучень: и, й, ий, ій, я, ю, є, ї, щ, х, ч, ц.

Практична реалізація цієї системи може бути проілюстрована на багатьох українських іменах з наступною заміною українських літер (і звуків) на повністю, приблизно або приблизно подібні англійські літери або буквосполучення.

Мовознавець Б. Анжнюк виокремлює основні позиції перекладу у власних назвах :

- «Найрегулярнішою «німою» позицією є буквосполучення kn, яке завжди вимовляється як [n];
- Окремої згадки заслуговує англійська літера h у складі досить поширеної ономастичної фіналі -ham. Здебільшого в мові-джерелі h не вимовляється;
- Є деякі розходження у відтворенні літери g, що може передавати не тільки [g], а й [dʒ]. Це залежить і від її позиції в слові, і від особливостей традиції щодо вимови певного імені.;
- Специфічну функцію має буквосполучення gh, що найчастіше не вимовляється, але справляє вплив на вимову попереднього голосного;
- Не мають близьких фонетичних відповідників в українській мові фонemi [θ], [ð], які представлені одним диграфом th і подібні за місцем творення, але протистоять за ознакою «глухість-дзвінкість»;
- Через тривалу відсутність в українській правописній практиці літери г, вилученої з ідеологічних міркувань у 1933 р., виникла значна плутанина з передачею англійських фонем [g] та [h].
- Оскільки літера г масово використовувалася для передачі [g], то в ужитку усталилося чимало власних назв, де відповідником англійського [h] виступає х;
- Спостерігається певний зв'язок між використанням м'якого знака і подвоєнням л; вони, як правило, взаємно виключають одне одного [48, с. 123-134].

Висновки до першого розділу

Отже, дослідження з сучаної ономастики знаходяться на етапі розвитку і увесь час вдосконалюються. Кожен дослідник пропонує власну інтерпретацію цього терміна та його класифікації. Все більше українських дослідників, мовознавців та лінгвістів намагається дати власний внесок до цього розділу мовознавства. Але слід зазначити, що іноземні автори дали неабиякий вклад в науку, який став основою для подальших досліджень.

У наш час активно вживаються власні назви у художній літературі. На жаль, досліджень не досить багато, але це створює актуальність проблеми та сприяє подальшому розвитку в ономастиці.

Аналіз показав що найактивнішими власними назвами виступають топоніми та антропоніми в художній літературі. На їх появу впливає культура, історія, географія.

Вагомим питанням у дослідженнях постають проблеми перекладу власних назв. Дослідники пропонують найрізноманітніші класифікації і більшість з них спирається саме на класифікацію І. Корунця. Переклад власних назв є дуже важливим для перекладача, оскільки йому треба зробити якісну роботу, щоб читач зміг відчувати всю атмосферу, яку хотів передати автор. Тому просто знати іноземну мову це недостатньо, також слід знати особливості перекладу власних назв з мови оригіналу на мову перекладу.

Розділ II Методи та шляхи перекладу власних імен у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр»

1.1. Особливості перекладу власних імен у романі «Джейн Ейр»

Авторка «Джейн Ейр» – англійська письменниця Шарлотта Бронте. Цей твір вважають певною мірою автобіографічним і найвизначнішим в її творчому доробку. Він своєю чергою є одним з найвідоміших романів у Великій Британії.

Саме переклад цього художнього твору вважаємо одним із засобів міжкультурної комунікації, у якій закладена система вербальних форм. Вербальні форми, у свою чергу мають власне значення, виражене в одній мові за допомогою мовних засобів, а також перекладені в іншу, шляхом різних перетворень.

Сюжет зав'язаний з історією маленької сироти, яка завжди стикається з несправедливістю та неприйняттям, зворушує серця багатьох людей протягом століть. Адже, незважаючи на всі негаразди, героїні все ж вдається зберегти честь, пильний розум і вірність своїми переконаннями. Ставши дорослою, у пошуках кращого життя Джейн стала вихователькою і розпочала нове життя, яке було майже щасливим у Торнфілді. Але її кохання – містер Рочестер – щось від неї приховав. Роман став формуванням жіночої прози, питання аристократії та влади у світовій літературі. Слід відзначити майстерність перекладу українською «Джейн Ейр». Може здатись, що мова оригіналу-українська при прочитанні роману. Саме цей фактор і робить дослідження роботи дійсно цікавим. Розглянемо переклад власних назв твору та відтворення їх характеристик.

Розпочнемо з топонімів.

Багато англійських топонімів, поряд з іншими географічними та власними назвами, передаються українською мовою, частково за допомогою транскрипції, а частково за допомогою транслітерації.

I felt an inexpressible relief, a soothing conviction of protection and security, when I knew that there was a stranger in the room, an individual not belonging to **Gateshead**, and not related to Mrs. Reed.

Я відчула невимовну полегкість, приємне почуття спокою й безпеки, коли побачила в кімнаті чужу людину, котра не мешкала у **Гейтсхеді** й не була ріднею місіс Рід.

Гейтсхед – це англійське місто, розташоване на південному березі річки Тайн на південному сході Англії . Назва міста може базуватися на давньоанглійській мові з елементами * gabro-, «коза» та валлійським словом gafr. Можемо спостерігати, що слово має англійське походження.

Щодо перекладу слова, то тут задіяно принцип транскрипції |'geitshed| .

I considered it a narrative of facts, and discovered in it a vein of interest deeper than what I found in fairy tales: for as to the elves, having sought them in vain among foxglove leaves and bells, under mushrooms and beneath the ground-ivy mantling old wall-nooks, I had at length made up my mind to the sad truth, that they were all gone out of England to some savage country where the woods were wilder and thicker, and the population more scant; whereas, **Lilliput** and **Brobdignag** being, in my creed, solid parts of the earth's surface, I doubted not that I might one day, by taking a long voyage, see with my own eyes the little fields, houses, and trees, the diminutive people, the tiny cows, sheep, and birds of the one realm; and the corn-fields forest-high, the mighty mastiffs, the monster cats, the tower-like men and women, of the other.

Не знайшовши жоднісінького ельфа серед листя й у дзвіночках наперстянки, попід грибами та в затишних місцинках під старими, обвитими плющем мурами, я дійшла сумного висновку, що всі вони повтікали з Англії до якогось дикого краю, де ліси незаймані й дрімучі і дуже мало людей, а от **Ліліпутія** й **Бробдінгнер**, на мою думку, справді існували, і я твердо вірила, що колись вирушу в далеку мандрівку й побачу на власні очі малесенькі поля, хатки, деревця, крихітних людей, маленьких корівок, овечок і птахів в однім

королівстві, а в другім – високе, як ліс, жито, велетенських собак, здоровенних котів і високих, мов вежі, чоловіків та жінок.

Ліліпутія (авторське написання письменника Джонатана Свіфта – Lilliput) це вигадана країна в романі. У перекладі застосований ономастичний відповідник. Якщо би перекладалось слово Lilliput на українську мову шляхом транслітерації, то це було ліліпут, живель країни Ліліпутії.

Бробдинггег – країна велетнів, розташована між Японією і Каліфорнією. Як і Ліліпутія ця країна була вигадана письменником твору «Мандри Гулівера». Країну Бробдинггег можна було зарахувати до розряду транслітерації, по правилам транскрипції це було б доречно /brob"ding nag'/, але літера у нашому перекладі літера /a/, вимовляється як /e/ у закритому складі.

«I should wish her to be brought up in a manner suiting her prospects,» continued my benefactress; «to be made useful, to be kept humble: as for the vacations, she will, with your permission, spend them always at **Lowood**».

— Я б хотіла, щоб її виховували відповідно до її становища, — вела далі моя добродійниця, — зробили її покірною й працьовитою, що ж до канікул, то нехай вона, з вашої ласки, завжди проводить їх у **Ловуді**.

Ловуд – це котеджне містечко у Велико Британії. У нашому романі в Ловуді знаходилась школа для сиріт. Простежуємо, що переклад відбувається за допомогою транскрипції, оскільки дифтонг /oo/ в англійській мові, передає літеру /y/ в українській мові. Отже, перекладач роману використовує саме метод транскрипції, щоб передати цей топонім.

Lowood- /lovu:d/

I considered it a narrative of facts, and discovered in it a vein of interest deeper than what I found in fairy tales: for as to the elves, having sought them in vain among foxglove leaves and bells, under mushrooms and beneath the ground-ivy mantling old wall-nooks, I had at length made up my mind to the sad truth, that they were all gone out of **England** to some savage country where the woods were wilder and thicker, and the population more scant

Не знайшовши жоднісінького ельфа серед листя й у дзвіночках наперстянки, попід грибами та в затишних місцинках під старими, обвитими плющем мурами, я дійшла сумного висновку, що всі вони повтікали з **Англії** до якогось дикого краю

Англія це країна, яка входить до складу Великої Британії та Ірландії. Кілька географічних назв та деякі власні імена людей мають традиційно встановлену орфографічну форму, яка жодним чином не відображає їх вимову чи справжню орфографічну форму в англійській мові. Переклад у даному прикладі відбувається за допомогою ономастичного відповідника.

You shall go to a place I have in the south of **France**: a whitewashed villa on the shores of the Mediterranean.

На півдні **Франції**, на березі Середземного моря, в мене є біленький будиночок.

Франція- країна, яка розташована в західній Європі. З першого погляду можна було б віднести Францію до транскрипції, але вона виглядала б так : |fra:ns|, тому цього зробити ми не можемо і Францію, як і Англію віднесемо до перекладу з ономастичним відповідником.

This phrase, uttered in my hearing yesterday, would have only conveyed the notion that she was about to be removed to **Northumberland**, to her own home.

Якби хтось сказав це вчора, я б тільки подумала, що Елен мають відвезти додому, в **Нортумберленд**.

Нортумберленд- це графство в Англії. Слово можна розбити на дві частини: Northumber+ Land, тому це слова слід зарахувати до перекладу транслітерації та транскрипції, оскільки можна спостерігати тенденцію серед перекладачів, що використовується фонема /e/ для відтворення фонем / æ /.

I saw her in a black gown and widow's cap; frigid, perhaps, but not uncivil: a model of elderly English respectability. **Thornfield**!

Я бачила її перед собою в чорній сукні й вдовиному чепці: може, трохи сувора, але чемна, взірець старомодної англійської добропристойності.
Торнфілд!

Торнфілд- типове помістя в Англії, де проживала Джейн Ейр, головна героїня нашого роману.

Крім того, точність передачі англійських власних назв українською мовою може бути визначена деякими мовними та позамовними (дійовими особами). Основними з них є: відсутність в українській мові відповідних фонем та орфографічних засобів для заміщення певних англійських звукосполучень / буквосполучень або усталеної традиції згідно з яким перекладаються деякі імена.

Переклад зроблений транскрипцією, слід зазначити, що *ані /tʰ/, ані /θ/* не могли належати до латинської мови, тому дифтонг *th* став вимовлятися як */t/*, особливо у запозичених з німецької мови чи французької словах.

Щобо буквосполучення *ie*, то воно дає звук */i/*.

«Yes, there is your ‘boite’ at last: take it into a corner, you genuine daughter of **Paris**, and amuse yourself with disembowelling it».

— Так, нарешті ти діждалась своєї boote! Забирай її кудись у куток, о справжня дочко **Парижа**, і потроши собі на радість.

Париж – столиця Франції.

Переклад з ономастичним відповідником , оскільки традиційна орфографічна форма вже встановлена.

I had read Goldsmith’s History of **Rome**, and had formed my opinion of Nero, Caligula, etc.

Я читала Голдсмітову «Історію **Риму**» і склала собі власну думку про Нерона, Калігулу та інших тиранів.

Рим-це столиця Італії. Український відповідник англійському слову перекладений ономастичним способом.

«You shall sojourn at Paris, Rome, and **Naples**: at Florence, Venice, and Vienna».

— Ти відвідаєш Париж, Рим, **Неаполь**, Флоренцію, Венецію та Відень .

Неаполь- місто в Італії. Переклад з ономастичним відповідником в українській мові.

For ten long years I roved about, living first in one capital, then another: sometimes in St. Petersburg; oftener in Paris; occasionally in Rome, Naples, and **Florence**

Цілих десять літ я блукав світами, живучи то в одній, то в другій столиці: трохи в Петербурзі, трохи в Парижі, побував у Римі, Неаполі, **Флоренції**.

Флоренція – місто в Італії. Переклад відбувається за допомогою транскрипції. Буква англійська буква /с/ дає звук /ц/ в українській мові у даному прикладі.

Антропоніми – це основна складова кожного художнього твору. І це не дивно, оскільки центральними фігурами завжди виступають персонажі. За кожним іменем стоїть певний характер, емоція, особистість, яку хоче передати нам автор. Тому при перекладі слід зветати значну увагу на антропоніми тексту.

We had been wandering, indeed, in the leafless shrubbery an hour in the morning; but since dinner (**Mrs. Reed**, when there was no company, dined early) the cold winter wind had brought with it clouds so sombre, and a rain so penetrating, that further out-door exercise was now out of the question.

Щоправда, вранці ми поблукали з годинку алеями, обсадженими кущами, з яких уже опало листя, та по обіді (**місіс Рід**, коли не було гостей, обідала рано) холодний зимовий вітер нагнав чорні хмари і линував такий холодний дощ, що годі було й думати виходити з дому.

Спершу слід зазначити, що Mrs. Це скорочення від слова – Misses.

Misses – це вже заміжня жінка, яка носить прізвище свого чоловіка. Слово передано транскрипцією /mɪsɪz/.

Reed, тут теж все зрозуміло, слово транскрибується, англійський дифтонг /ee/ дає звук /і/ та українською передається буквою і.

I was glad of it: I never liked long walks, especially on chilly afternoons: dreadful to me was the coming home in the raw twilight, with nipped fingers and toes, and a heart saddened by the chidings of **Bessie**.

Щодо мене, то я була рада: я страх не любила довгих пообідніх прогулянок, а надто взимку. Жахливо було вертатися додому в холодному присмерку, коли заходять зашпори в руки і в ноги, а серце ние від сердитого бурчання **Бесі**.

Бачимо /ss/ не зберігає свого подвоєння у перекладі і залишається тільки одна /c/, але звук залишається незмінним, тому даний приклад хараховуємо до транслітерації.

Eliza, who was headstrong and selfish, was respected.

А от свавільна й себе любна **Еліза** нікого не дратує.

Це типовий приклад транслітерації, не відбувається ніяких орфографічних змін.

John had not much affection for his mother and sisters, and an antipathy to me.

Джон був не дуже ніжний син і брат, мене ж він люто ненавидів.

Ця власна назва передана типом транскрибування. Літера /j/ дає звук /dʒ/, який у свою чергу вимовляється як /дж/ українською мовою.

А у буквосполученні hn, h-по правилам транскрипції не вимовляється.

Georgiana sat on a high stool, dressing her hair at the glass, and interweaving her curls with artificial flowers and faded feathers, of which she had found a store in a drawer in the attic.

Джорджіана сиділа на високому стільці перед дзеркалом і робила собі зачіску, вплітаючи в свої кучері штучні квіти та побляклі пера, — вона знайшла їх цілу купу в шухляді на горищі.

Не тільки англійська буква /j/ може давати звук /дж/ в англійській мові, а також /g/. Тому цю власну назву слід також зарахувати до транскрибування.

Henry and Frederick Lynn are very dashing sparks indeed; and Colonel Dent is a fine oldierly man.

Генрі й Фредерік Лін — дуже галантні чепуруни, полковник Дент — з гарною поставою справжнього військового.

Що стосується українських приголосних фонем, які не мають прямих еквівалентів в англійській мові, вони в основному можуть передаватися через аналогічні англійські звуки, іноді утворені різними буквосполученнями.

Таким чином, український / г / звук має передаватися через подібну, хоча і не ідентичну беззвучну англійську / h / фонему. А щодо останньої літери, то практична реалізація цієї системи може бути проілюстрована на багатьох українських іменах з наступною заміною українських літер (і звуків) на повністю, приблизно або приблизно так, що відповідають англійським буквам або буквосполученням: /и/, /і/замість у

Тому ми зараховуємо це ім'я до транслітерації.

Each picture told a story; mysterious often to my undeveloped understanding and imperfect feelings, yet ever profoundly interesting: as interesting as the tales Bessie sometimes narrated on winter evenings, when she chanced to be in good humour; and when, having brought her ironing-table to the nursery hearth, she allowed us to sit about it, and while she got up Mrs. Reed's lace frills, and crimped her nightcap borders, fed our eager attention with passages of love and adventure taken from old fairy tales and other ballads; or (as at a later period I discovered) from the pages of Pamela, and Henry, Earl of **Moreland**.

Поставивши перед каміном у дитячій кімнаті прасувальний столик, Бесі дозволяла нам сісти навколо і, відпрасовуючи блонди на спідницях місіс Рід та плоячи оборки на її нічних чепчиках, заспокоювала нашу жадібну цікавість розповідями про кохання та пригоди, взятими із старовинних казок та ще давніших балад або, як я довідалась, ставши старшою, з "Памели" та "Генріха, герцога **Морландського**".

Тут простежуємо спосіб транслітерації, оскільки назва «Moreland» немає фонетичних розбіжностей з українським варіантом, тут навіть літера /a/ мала би вимовлятись як /e/ у закритому складі. Але перекладач надав перевагу транслітерації. Але в українському варіанті назва змінює власну форму згідно з відмінюванням в українській мові.

Lizzy! Georgy! (calling to his sisters) Joan is not here: tell mama she is run out into the rain – bad animal!”

— **Лізі! Джорджі!** — гукнув він на сестер.

Подвоєна літера /z/ дає той самий звук і в українській мові /з/. А щодо у у кінці слова, то практична реалізація цієї системи може бути проілюстрована на багатьох українських іменах з наступною заміною українських літер (і звуків) на повністю, приблизно або приблизно так, що відповідають англійським

Буквам або буквосполученням: /и/, /і/ замість /у/. Тому дану назву зараховуємо до транслітерації.

«**Lizzy! Georgy!** (calling to his sisters) Joan is not here: tell mama she is run out into the rain—bad animal!»

— **Лізі! Джорджі!** — гукнув він на сестер.

Тут бачимо типове транскрибування. Як зазналось вище літера /g/ дає звук /дж/, а /y/ у кінці слова вимовляється як /і/. Дифтонг /eo/ передається буквою /о/.

«Hold her arms, **Miss Abbot**: she's like a mad cat.»

— Тримайте її за руки, **міс Ебот!** Вона неначе сказала.

Що стосується можливих заміників подібних та різнорідних англійських голосних фонем, можна запропонувати деякі варіанти українською мовою для коротких монофтонгів, утворених у різних позиціях мови. Потрібно дослідити найпоширеніші / традиційні замітники англійських коротких монофтонгів в українській мові наведені нижче голосні фонemi. Фонема /a/ передається українською літерою /е/. А також подвоєння літер /bb/ відображається як одна літера. Тож цей приклад є прикладом транскрибування.

I think, gave me credit for being a sort of infantine **Guy Fawkes**.

Мабуть, щиро вважала мене за якогось маленького **Гая Фокса**.

Щодо звуків, що виражаються українськими літерами я, ю, є їх слід передавати за допомогою англійських буквосполучень уа, уи, уе відповідно або через іа, іу, іе.

Ця власна назва приклад транскрибування. Хоча по правилах транскрипції дифтонг /aw/ в українській мові повинно відображатись як /оу/.

«I like Revelations, and the book of **Daniel**, and Genesis and Samuel, and a little bit of Exodus, and some parts of Kings and Chronicles, and Job and Jonah».

— Я люблю «Об'явлення Івана Богослова», і книгу пророка **Даниїла**, і «Книгу буття», і про Самуїла, і про Йова, і про Йону...

Щодо звуків, що виражаються українськими літерами я, ю, є їх слід передавати за допомогою англійських буквосполучень уа, уи, уе відповідно або через іа, іу, іе. Тому цей антропонім перекладено транскрибуванням.

«I will speak to **Miss Temple** and the teachers».

Я вже поговорю з **міс Темпл** і вчительками.

Miss- це незаміжня жінка.

Якщо не звертати увагу на останню літеру /e/, то це був би приклад транслітерації. Але літера є, тому ми відносимо цей приклад до транскрибування.

Miss Miller was more ordinary; ruddy in complexion, though of a careworn countenance; hurried in gait and action, like one who had always a multiplicity of tasks on hand: she looked, indeed, what I afterwards found she really was, an under-teacher.

Міс Мілер була простіша, з рум'яним, хоч і заклопотаним лицем; вона моторно ходила й рухалась, як ото людина, в якої завжди повно роботи.

Мілер перекладено транскрибуванням, оскільки не всі літери зберіглись у цій власній назві.

Maria Temple, as I afterwards saw the name written in a prayer-book intrusted to me to carry to church.

Марії Темпл, — як я згодом прочитала на молитовнику, що його було мені довірено нести до церкви.

Щодо звуків, що виражаються українськими літерами я, ю, є їх слід передавати за допомогою англійських буквосполучень уа, уи, уе відповідно або через іа, іу, іе. У цій власній назві у нас дифтонг /ia/, котрий у перекладі

замінюється літерою /я/. Але згідно з правилами української мови щодо відмінювання літера /я/ замінюється на /ї/. І це в нас приклад транскрибування.

«Who was **Naomi Brocklehurst?**»

— А хто така **Наомі Броклгерст?**

Бачимо відразу, що Наомі це приклад транслітерації, кожна літера збігається в мові оригіналу та в мові перекладу.

Щодо **Броклгерст**, то це калькування, не відтворення звуку, а відтворення об'єднаних складів (тобто компонентів) слів, передаються відповідними елементами мови перекладу.

«The one with red cheeks is called Miss Smith; she attends to the work, and cuts out—for we make our own clothes, our frocks, and pelisses, and everything; the little one with black hair is **Miss Scatcherd**».

— Червонолицю звать міс Сміт; вона навчає нас кроїти й шити, — адже ми самі шиємо собі сукні, пальта та іншу одягу; мала, чорнява — то **міс Скетчерд**; ця викладає історію й граматику, а також допомагає другому класові готувати уроки, а та, що носить шаль і носовичок збоку на жовтій стрічці, — то мадам П'єро, вона родом з Лілля, із Франції, і вчить нас французької мови.

Звісно це типовий приклад транскрибування. Що стосується подібного в українській та англійській мовах / ч / звук, він може передаватися двома способами. Традиційно комбінації літер ch або tch завжди використовувались і використовуються з цією метою.

«**Madame Pierrot** is not a bad sort of person».

Мадам П'єро — непогана жінка.

Цей антопонім являється калькуванням, тому що ні орфографічно слово перекладу немає відповідника, ні фонетично.

«The one with red cheeks is called **Miss Smith**»

Червонолицю звать **міс Сміт**;

Точність передачі англійських власних назв українською мовою може бути визначена деякими мовними та позамовними (дійовими особами. Основними з них є: відсутність в українській мові відповідних фонем та орфографічних засобів для заміщення певних англійських звукосполучень / буквосполучень або усталеної традиції згідно з яким перекладаються деякі імена. Це вже можна побачити на наступних прикладах. Дифтонг /th/ перетворюється на /т/. І власну назву Сміт відносимо до транскрибованого перекладу.

«**Burns**» (such it seems was her name: the girls here were all called by their surnames, as boys are elsewhere)»

Бернс (то, мабуть, було її прізвище — у Ловуді дівчат називали на прізвище, як ото хлопців-школярів).

Бернс — це приклад калькування, власна інтерпретація автором щоб надати власній назві певних особливостей.

The Sunday evening was spent in repeating, by heart, the Church Catechism, and the fifth, sixth, and seventh chapters of **St. Matthew**.

У неділю ввечері ми звичайно проказували напам'ять уривки з катехізису та п'яту, шосту і сьому глави Євангелія від **Матвія**.

Матвій не відтворено у перекладі за допомогою транскрипції. Цей антропонім перекладач українізував, щоб додати колориту. Тому спосіб перекладу калькування.

«I think I can explain that circumstance, sir. **Agnes** and Catherine Johnstone were invited to take tea with some friends at Lowton last Thursday, and I gave them leave to put on clean tuckers for the occasion».

— Я вам зараз поясню, сер. Минулого четверга **Агнесу** й Катаріну Джонстон запросили на чай їхні лоутонські друзі, і я дозволила їм нашити з цієї нагоди чисті комірці.

У слові **Агнес** використано транслітерацію, але слово ще відмінено згідно з правилами української мови, тому має закінчення /y/.

«It is **Julia Severn**,» replied Miss Temple, very quietly.

— То **Джулія Северн**, — спокійно відповіла міс Темпл.

Як зазначалось раніше, *Julia* -/'dʒu:liə/ , це переклад за допомогою транскрибування, літера /j/ має транскрипцію /дж/, а також /ia/ маж український відповідник /я/. Щодо звуків, що виражаються українськими літерами я, ю, є їх слід передавати за допомогою англійських буквосполучень уа, уу, уе відповідно або через іа, іу, іе.

A pause – in which I began to steady the palsy of my nerves, and to feel that the **Rubicon** was passed; and that the trial, no longer to be shirked, must be firmly sustained.

Хоч як мені гірко казати вам таке, але це правда. Настала пауза; я відчула, що мені вдалося стримати нервовий дроз, і я зрозуміла: **Рубікон** перейдено, суду вже не минути і його треба стійко витерпіти.

Це приклад транслітерації. Кожна фонема має український відповідник.

Barbara went out: she returned soon

Невдовзі **Барбара** повернулася з тацею.

Незалежно від значних розбіжностей, що існують між фонематичними системами двох мов, ряд власних імен англійською мовою передається українською лише транслітерацією і це саме цей приклад.

«Madam, **Mrs. Harden** says she has sent up the usual quantity».

— **Місіс Гарден** каже, що послала вам звичайну порцію.

Що стосується українських приголосних фонем, які не мають прямих еквівалентів в англійській мові, вони в основному можуть передаватися через

аналогічні англійські звуки, іноді утворені різними буквосполученнями. Таким чином, український / г / звук має передаватися через подібну, хоча і не ідентичну беззвучну англійську / h / фонему. Тому Гарден

I now felt that an elderly lady was no bad ingredient in the business I had on hand.

Mrs. Fairfax!

Добре, що мої шукання привели мене до літньої жінки **Місіс Фейрфакс!**

Антропонім Fairfax можна розділити на дві частини, fair- перекладено транскрибуванням, а друга частина fax- методом транслітерація.

Millcote, ---shire; I brushed up my recollections of the map of England, yes, I saw it; both the shire and the town. ---shire was seventy miles nearer London than the remote county where I now resided: that was a recommendation to me.

Мілкот у...ширському графстві... Я спробувала відновити в пам'яті карту Англії.

Приклад транскрибування. Подвоєння літер зникає, остання літера не вимовляється.

«Yes; nearly five years since to **Robert** Leaven, the coachman; and I've a little girl besides Bobby there, that I've christened Jane».

— Так, уже п'ятий рік, з візником **Робертом** Лівеном. Крім Бобі, в мене є ще донечка, я назвала її Джейн.

Незалежно від значних розбіжностей, що існують між фонематичними системами двох мов, ряд власних імен англійською мовою передається українською лише транслітерацією. Власна назва Роберт тому є приклад. Щодо Лівен, то це приклад транскрибування. Дифтонг /ea/ має еквівалент в українській мові /і/.

«Yes; nearly five years since to Robert Leaven, the coachman; and I've a little girl besides Bobby there, that I've christened **Jane**».

Крім Бобі, в мене є ще донечка, я назвала її **Джейн**.

Перекладачі рідко залишають подвоєння власних назв. Практична реалізація цієї системи може бути проілюстрована на багатьох українських іменах з наступною заміною українських літер (і звуків) на повністю, приблизно або приблизно так, що відповідають англійським буквам або буквосполученням: /и/, /і/замість у. Тому антропонім Бобі передається у перекладі транскрибуванням.

«**Madeira?**» I suggested.

— **Мадейра?** — підказала я.

Щодо звуків, що виражаються українськими літерами я, ю, є їх слід передавати за допомогою англійських буквосполучень уа, уи, уе відповідно або через іа, іц, іе. Теж приклад транскрибування.

Oh, you mean **Miss Varens!** Varens is the name of your future pupil.”

Ви, мабуть, маєте на увазі **міс Варанс**? Прізвище вашої майбутньої учениці – Варанс.

Варанс це зразок калькування. Тому що не збережено ні орфографічного, ні фонетичного відповідника англійської літери /е/ в українському еквіваленті.

«Yes,» she said, «it is a pretty place; but I fear it will be getting out of order, unless

Mr. Rochester should take it into his head to come and reside here permanently; or, at least, visit it rather oftener: great houses and fine grounds require the presence of the proprietor».

— Так, — вела вона далі, — це дуже гарна садиба, та, боюсь, вона геть зруйнується, якщо **містер Рочестер** не надумає оселитись тут назавжди або принаймні не наїжджатиме трохи частіше: такі великі будинки і садиби не можуть довго бути без хазяїна.

Що стосується подібного в українській та англійській мовах / ч / звук, він може передаватися двома способами. Традиційно комбінації літер ch або tch

завжди використовувались і використовуються з цією метою. Власна назва Рочестер зараховується до транскрибування.

«Good morning, **Miss Adela**,» said Mrs. Fairfax.

— Доброго ранку, **міс Адель**, — мовила місіс Фейрфакс

Загальновідомо, що сучасна англійська мова, незважаючи на існування деяких менш твердих приголосних, таких як / l / після звуків l \ l, l'v.l та / ai / практично позбавлений палаталізації.

Як результат, усі українські палаталізовані консонанти зазвичай отримують жорстку вимову англійською мовою. Слово Адель зараховуємо до ономастичного відповідника в українській мові.

I can talk to you as I can to him, and so can **Sophie**.

Я можу говорити з вами, як з ним і з **Софі**.

Звісно це приклад транскрибування. Для всіх інших українських приголосних фонем існують відповідні букви та буквосполучення англійською мовою, які передають більш-менш схожі звуки, хоча вони можуть належати в обох мовах до одних і тих же артикуляційних зон (губних, зубних, альвеолярних тощо). Наприклад, українські / б / та / п / фонеми замінені англійськими плосивами / b / та / p /, тому дифтонг /ph/ передається літерою /ф/, та дифтонг /ie/ наприкінці слова просто має еквівалент літери /і/.

With Madame **Frédéric** and her husband: she took care of me, but she is nothing related to me.

— Я жила у мадам **Фредерік** та її чоловіка.

Незалежно від значних розбіжностей, що існують між фонематичними системами двох мов, ряд власних імен англійською мовою передається українською лише транслітерацією.

«Some of the servants, very likely,» she answered: «perhaps **Grace Poole**».

— Напевно, хтось із покоївок, — відповіла вона. — Мабуть, **Грейс Пул**.

Власні назви передані транскрибуванням.

«Now, **Carter**, be on the alert,» he said to this last: «I give you but half-anhour for dressing the wound, fastening the bandages, getting the patient downstairs and all».

— Тепер, **Картере**, не гайте часу! — сказав він до лікаря.

Слово передано повністю транслітерацією. Фонема в англійській мові збігаються з фонемами в українській мові.

Mr. Rowland Rochester was not quite just to Mr. Edward;

Містер Роланд Рочестер повівся не зовсім справедливо з містером Едвардом і, мабуть, підбурих проти нього батька.

Що стосується можливих заміників подібних та різнорідних англійських голосних фонем, можна запропонувати деякі варіанти українською мовою для коротких монофтонгів, утворених у різних позиціях мови. Потрібно дослідити найпоширеніші / традиційні замітники англійських коротких монофтонгів в українській мові. Даний антропонім перекладено шляхом транслітерації.

He thought himself her idol, ugly as he was: he believed, as he said, that she preferred his “taille d’athlète” to the elegance of the **Apollo Belvidere**.

Вірив, що вона віддавала перевагу його taille d'athlete перед красою **Аполлона Бельведерського**.

Обидві власні назви це калькування, оскільки немає збігів ні орфографічних, ні фонетичних.

Mr. Eshton, the magistrate of the district, is gentleman-like: his hair is quite white, his eyebrows and whiskers still dark, which gives him something of the appearance of a “père noble de théâtre.”

Містер Ештон, окружний суддя, був дуже поважний: сивий чуб, чорні брови та вуса надавали йому вигляду театрального "благородного батька".

Це приклад транscriбування. Англійська фонема /sh/ має відповідник в українській мові як /ш/.

Yaas, to be sure I do, drawled **Lord Ingram**.

Ну звичайно, пам'ятаю, — спроквола відповів **лорд Інґрем**.

Це також приклад транscriбування. Фонема /a/ ви́дображається як /е/ в українській мові.

Colonel **Dent** and Mr. Eshton argue on politics; their wives listen.

Полковник **Дент** і містер Ештон засперечалися про політику, а їхні жінки слухали.

Дент перекладається транлітерацію, змін ніяких не відбулось.

With whom will **Blanche** Ingram pair?

А з ким у парі **Бланш** Інґрем?

Це приклад ономастичного відповідника, ми не можемо побачити ні орфографічного, ні фонетичного відповідника.

The second, **Louisa**, was taller and more elegant in figure; with a very pretty face, of that order the French term minois chiffonné: both sisters were fair as lilies.

Друга дочка, **Луїза**, була вища й показніша, її гарненьке личко якраз відповідало французькому виразу «minois chiffonné».

Щодо звуків, що виражаються українськими літерами я, ю, є їх слід передавати за допомогою англійських буквосполучень уа, уу, уе відповідно або через іа, іу,

іє. Теж приклад транscriбування.

Of her daughters, the eldest, **Amy**, was rather little: naive, and child-like in face and manner, and piquant in form; her white muslin dress and blue sash became her well.

За молодих літ вона, мабуть, була гарна й досі добре збереглася. Її старша дочка **Емі** була невисока на зріст, мала простодушні, — щоб не сказати дитячі, — риси й манери, що робили її особливо принадною.

Що стосується можливих заміників подібних та різнорідних англійських голосних фонем, можна запропонувати деякі варіанти українською мовою для коротких монофтонгів, утворених у різних позиціях мови. Потрібно дослідити найпоширеніші / традиційні замітники англійських коротких монофтонгів в українській мові.

Перекладачі рідко залишають подвоєння власних назв. Практична реалізація цієї системи може бути проілюстрована на багатьох українських іменах з наступною заміною українських літер (і звуків) на повністю, приблизно або приблизно так, що відповідають англійським буквам або буквосполученням: /и/, /і/замість у.

Тому наведений приклад – це транскрибування.

What tricks Theodore and I used to play on our **Miss Wilsons**, and Mrs. Greys, and Madame Jouberts!

Яких тільки штук ми з Теодором не виробляли нашим **міс Вілсон**, місіс Грей та мадам Жубер!

Це приклад транслітерації.

Miss Wilson was a poor sickly thing, lachrymose and low-spirited, not worth the trouble of vanquishing, in short; and **Mrs. Grey** was coarse and insensible; no blow took effect on her

Міс Вілсон була жалюгідна, квола істота, слізлива і слабодуха, і дратувати її нам здавалося не вельми цікаво, а **місіс Грей**, цю товстошкіру простачку, ніщо не брало.

Зарахуємо цей приклад до перекладу шляхом транскрибування. І пам'ятаємо, з минулих прикладів кінцева /у/ дає звук /й/.

But poor Madame **Joubert**!

Ну, а бідна мадам **Жубер**!

Цей антропоним перекладений шляхом калькування. Орфографічні та фонетичні еквіваленти не підходять.

«We shall get you off cannily, **Dick**: and it will be better, both for your sake, and for that of the poor creature in yonder».

— Ми вирядимо вас тихенько, **Діку**. Так буде краще і для вашої безпеки, і для тієї нещасної істоти, що за дверима.

Це метод перекладу транскрибування. Буквосполучення /ск/ має український еквівалент /к/.

I was thinking of **Hercules** and Samson with their charmers.

— Я подумала, сер (пробачте мені мою думку, вона виринула мимоволі), я подумала про **Геракла** й Самсона...

Тут взагалі перекладач замінив одного персонажа іншим, тому тип перекладу ономастичний відповідник.

The caged eagle, whose gold-ringed eyes cruelty has extinguished, might look as looked that sightless **Samson**.

Орел у клітці, чиї з золотими обідками очі вийняла жорстока рука — либонь, так виглядав цей незрячий **Самсон**.

Всі еквіваленти збігаються тож тип перекладу застосовано транслітерацію.

«Certainly.»**Mr. Briggs** calmly took a paper from his pocket, and read out in a sort of official, nasal voice.

— Будьте ласкаві! — відказав **містер Брігс**, спокійно витяг із кишені папірця й урочистим тоном, трохи в ніс, прочитав:

Це був би типовий приклад транслітерації, але тут бачимо подвоєння /gg/, яке відображається однією /г/, тому це приклад транскрибування.

Clara was honest and quiet; but heavy, mindless, and unimpressible: not one whit to my taste.

Клара була чесна й лагідна, але обмежена й тупа, — так само мені не до смаку.

Приклад транслітерації.

«Did Mr. **Oliver** employ women?»

— А містер **Олівер** наймає жінок?

Перебуваючи між двома голосними або між голосною та палаталізованою приголосною, український / в / звук дещо нагадує англійську / v / фонему.

Приклад транслітерації.

Diana (I knew her by the long curls which I saw drooping between me and the fire as she bent over me) broke some bread, dipped it in milk, and put it to my lips.

Діана (я пізнала її по довгих кучерях, що затулили від мене вогонь, коли вона схилилась наді мною) відломилла від скибки шматочок, вмочила його в молоко й поклала мені в рот.

Приклад транслітерації.

Gone over to **Morton** for a walk; but they would be back in half-an-hour to tea.

— Пішли до **Мортон** на прогулянку і вернуться за півгодини на підвечірок.

Приклад транслітерації.

One evening, while, with her usual child-like activity, and thoughtless yet not offensive inquisitiveness, she was rummaging the cupboard and the table-drawer of my little kitchen, she discovered first two French books, a volume of **Schiller**, a German grammar and dictionary, and then my drawing-materials and some sketches, including a pencil-head of a pretty little cherub-like girl, one of my scholars, and sundry views from nature, taken in the Vale of Morton and on the surrounding moors. Одного вечора, нишпорячи з властивою їй дитячою

жвавiстю та легковажною цiкавiстю в буфетi та шухлядi мого столу в кухоньцi, вона знайшла двi французькi книжки, томик **Шiлера**, нiмецьку граматику й словники, а далi й мою скриньку з фарбами та кiлька ескiзiв, а мiж ними й намальовану оливцем голiвку дiвчинки — однiєї з моїх учениць, гарненької, як янголятко, i рiзнi види Мортонської долини та довколишнiх лук.

Через подвоєння лiтер /ll/, котрi у перекладi мають тiльки одну /л/, це буде транscriбування.

«**Jane Eyre!**—Jane Eyre».

Джейн Ейр-Джейн Ейр.

Оскiльки у власнiй назвi Jane, остання лiтера /e/, то голосна перед приголосною, котра стоїть перед /e/, буде читатись як в алфавiтi, а саме /ей/. Обидва антропонiма перекладаються транscriбуванням.

Mr. Miles, the master, affirmed that he would do very well if he had fewer cakes and sweetmeats sent him from home; but the mother's heart turned from an opinion so harsh, and inclined rather to the more refined idea that John's sallowness was owing to over-application and, perhaps, to pining after home.

Джонiв учитель, **мiстер Майлз**, запевняв, що хлопець цiлком здоровий, — не треба тiльки прислати йому з дому стiльки печива й цукерок; але материнське серце повставало проти такої грубої думки й схилялося до благороднiшої версiї: блiдiсть Джона пояснювалася перевтомою та тугою за рiдною домiвкою.

Це приклад транscriбування. Кiнцева /s/ має еквiвалент /з / в українській мовi.

1.2. Класифікація способів перекладу власних назв у романі.

Текст оригіналу (англійська мова)	Переклад (українська мова)
-----------------------------------	----------------------------

Транскрибування	
Mrs. Reed	Місіс Рід
Bessie	Бессі
John	Джон
Georgiana	Джорджіана
Henry	Генрі
Moreland	Мореленд
Abbot	Еббот
Miss Eyre	Міс Ейр
Gateshead	Гейтсхед
Mr.Lloyd	Містер Ллойд
Guy Fawkes	Гая Фокс
Lowood	Ловуд
Master John	Майстер Джон
Miss Scatcherd	Міс Скретчерд
Miss Smith	Міс Сміт
Catherine Johnstone	Катаріну Джонстон
Mrs. Harden	Місіс Гарден
Mary Ann Wilson	Мері-Енн Вільсон
Mrs. Fairfax	Місіс Фейрфакс
Thornfield	Торнфілд
Leaven	Лівен
Madeira	Мадейра
Miss Varens	Міс Варанс
Mr. Rochester	Містер Рочестер
Miss Adela	Міс Адель
Madame Frederic	Мадам Фредерік
Grace Poole	Грейс Пул
Mr. Carter	Картер
India	Індія
Celine	Селіна
Mr. Eshton	Містер Ештон
Lord Ingram	Лорд Інгрем
Grace	Грейс
Louisa	Луїза

Amy	Емі
Mrs. Greys	Міс Грейс
Mdlle Jeanette	Мадемуазель Жаннет
Mr. Mason	Містер Мейсон
Sam	Сем
West India	Вест-Індія
Richard	Річард
Dick	Дік
Martha Abbot	Марті Еббот
Gateshead	Гейтсхед
Mrs. Leaven	Міс Лівен
Madeira	Мадейр
Ferndean	Ферндін
Clara	Клара
Whitcross	Віткрос
Marsh End	Марш-Енді
Jane Elliott	Джейн Елліот
Whitcross Brow	Віткрос-Брау
Mr. Granby	Містер Гренбі
Marsh Glen	Марш-Глен
Jen Eyre	Джен Ейр
Mr. Miles	Містер Майлз
Rochester	Рочестер
Sophie	Софі
Gay village	Село Гей
Varance	Варанс
Deimer	Деймер
Janet	Джанет
Moor	Мур
Hannah	Ханна
Albion	Альбіон
Aunt Reed	тітка Рід
Bertha Antoinetta	Берта-Антуанетта
Edward	Едвард
Bobby	Боббі

Northumberland	Нортумберленд
Транслітерація	
Lizzy	Ліззі
Georg	Георг
Sara	Сара
Jov	Йов
Miss Templ	Міс Темпл
Miss Miller	Міс Міллер
Naomi	Наомі
Agnes	Агнес
Rubicon	Рубікон
Barbara	Барбара
Millcot	Мілкот
Robert	Роберт
Pilot	Пілот
Latmos	Латмос
Mr. Edward	Містер Едвард
Dent	Дент
Miss Wilson	Міс Вілсон
Kingston	Кінгстон
Eliza	Еліза
Samson	Самсон
Mr. Briggs	Містер Бріггс
Mr. Oliver	Містер Олівер
Diana	Діана
Morton	Мортон
Mrs. Garden	Місіс Гарден
Selina	Селіна
Eduardo	Едуардо
Liven	Лівен
Rozwmund	Розвмунд
Marston	Марстон
Ономастичний відповідник	
Lilliput	Ліліпутія
Brobdignag	Бробдінгнэг

Mr. Brocklehurst	Броклгерст
Daniel	Даниїл
Samuel	Самуїла
Jonah	Йона
England	Англія
Maria	Марія
Madame Pierrot	Мадам П'єро
France	Франція
Burns	Бернс
Lord Himself	Сам Господь
Christ	Христос
Matthew	Матвій
Paris	Париж
Rome	Рим
Apollo Belvidere	Аполлона Бельведерський
Beulah	Білл
Blanche	Бланш
Jamaica	Ямайка
Madame Jouberts	Мадам Жубер
Naples	Неаполь
Florence	Флоренція
Hercules	Геракл
Helem	Елен
John the Theologian	Івана Богослова
Mezur	Мезрурі
Luke	Лука
Bigamy	Бігамія
Norway	Норвегія
Калькування	
Gulliver's Travels	Мандри Гулівера
God	Христос
Lord Jesus	Господи Ісусе

Висновки до другого розділу

У другому розділі було проведено класифікацію перекладу власних назв у романі «Джейн Ейр» з мови оригіналу. Класифіковано було на основі власної класифікації, яка спиралась на класифікації І. Корунця та В. Карабана. Згідно з нею виокремлено такі види перекладу: 1) транscriбування; 2) транслітерація; 3) ономастичний відповідник; 4) калькування.

Слід зазначити, що не завжди виходить передати буквальний переклад власних назв, а тобто саме транслітерацією. Головна відмінність англійської та української мов є те, що в англійській, одна літера може позначати різні звуки, в залежності від її позиції у слові. Або ж напaки, поєднання двох або більше літер може давати тільки один звук в українській мові.

У романі розглядався переклад лише топонімів та антропонімів. Вони становили найбільшу кількість лексики у даному художньому творі.

ВИСНОВКИ

Представлене дослідження базується на матеріалі тексту роману Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» та його перекладу, виконаному П. Соколовським.

У нашій науковій роботі були розглянуті питання про науку ономастику, поняття власних назв, їх класифікації, місце у літературі та розглянуто способи перекладу.

У ході дослідження було встановлено, що ономастика – розділ мовознавства, який вивчає власні назви, їх будову, системну організацію, функціонування, розвиток і походження. Власні назви - цемслова або словосполучення, що використовуються для персоналізації імен між собою і в основному виконують функцію іменників. Існує думка, що власні назви та оніми є одне те саме, але у цій роботі ми вважаємо, що власні назви поняття ширше ніж онім. Дослідження показало, що власні іменники – це 1) об'єкт ономастики та 2) слова або фрази, що використовуються для відокремлення названих об'єктів від інших об'єктів: їх персоналізація та впізнаваність.

Серед проаналізованого матеріалу у тексті роману було знайдено велику кількість топонімів та антропонімів, що далі і досліджувались. Методом проаналізованого матеріалу можна сказати, що топоніми — це невід'ємна частина ономастики, яка вивчає власні назви, а саме назви географічних об'єктів та їх походження. А ось антропоніми - один із розділів ономастики який вивчає власні назви людей.

Встановлено, що ономастикою займалось багато наукових діячів, серед яких: В.Лучик, О.Скляренко, Н.Подольська, В.Русанівський, Д.Бучко, О.Карпенко, Б.Анжнюк, Л.Белей, Г.Рилук, К.Цілуйко, В.Німчук, С.Вербич, І.Франко, Г.Бачинська, А. Суперанська, Е.Сизова, К.Зайцева, А.Гудманян, М.Полюжин та інші.

У даній роботі було розглянуто класифікації перекладу власних назв, а саме М. Полюжина, І. Корунця та В. Карабана. Дослідники висловлювали різні думки з приводу класифікації перекладу власних назв, тож у роботі,

спираючись на думку науковців за основу було взято класифікацію В. Карабана, але створена власна класифікація з додаванням виду перекладу як ономастичний відповідник, про який пише у своїх роботах дослідник В.Виноградов. Тому класифікація має такий вигляд: транслітерація, транскрибування, калькування, ономастичний відповідник.

У творі було знайдено 132 власних назв, серед яких 15% склали топоніми та 85% антропоніми аналізованого матеріалу.

Найбільш частотним засобом передачі перекладу власних назв з англійської на українську склали транскрипція та транслітерація в аналізованій роботі. Саме ці види перекладу допомагають зберегти семантику слів, яка є важливою для створення художнього будь-якого образу. Кожен випадок було розглянуто окремо, тому що передача власної назви це не лише переклад з мови оригіналу, це у свою чергу переклад культурних цінностей з однієї мови на іншу.

Список використаних джерел та літератури

- 1.Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. — Т. 5. – С. 698.
- 2.Отин Е. С. Словарь коннотативных собственных имён / Е. С. Отин. – Донецк : Юго-Восток, 2004. – 412 с.
- 3.Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
- 4.Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии / Н.В. Подольская, А.В. Суперанская. – М.: Наука, 1988. - 192 с.
- 5.Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Київ: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004 Т-2– 438с.
- 6.Лучик В. В. Про стан білоруської ономастики (на матеріалі енциклопедії «Слов'янська ономастика») – Мінск, 2009. – 22–26 с.
7. Скляренко О. Типологічна ономастика: У 5 кн. Кн. 2 : Ономастичний словотвір у типологічному ракурсі – Одеса, 2013. – Кн. 2. – 408 с.
- 8.Ражина, В. А. Прецедентные онимы и их роль в культурно-языковом социуме / В. А. Ражина // Научная мысль Кавказа / гл. ред. М. Ч. Залиханов. – Ростовна-Дону : СКНЦ ВШ, 2006. – Приложение № 11. – С. 381–387
- 9.Русанівський В., Єрмоленко С. Наші імена та прізвища. Власні назви // Життя слова. – К., 1978.-С-55
- 10.Бернштейн С. Б. Сравнительная грамматика славянских языков: учебник / С. Б. Бернштейн - 2-е изд. - М.:Изд-во Моск. ун-та: Наука, 2005. - 352 с.
- 11.Н. Jirecek , Slovanske pravo v Cechach a na Morave, Praha, I — 1863, II — 1864

12. K. Kadlec , O prawie prywatnym zachodnich Slowian przed X wiekiem, «Encyklopedia polska» – Krakow, 1912, 94 – 98 с.
13. T. Wojciechowski , Chrobacja. Rozbior starozytnosci stowianskich, Krakow, 1873;
14. Твори Маркіяна Шашкевича і Якова Головацького, з додатком творів Івана Вагилевича і Тимка Падури / ред. Ю. Романчук. – Л. : Просвіта, 1913. – 296 – 320 с.
15. Головацький Я. Поділ часу у русинів / Я. Головацький // Письменники Західної України 30–50-х років XIX ст. – К., 1965. – С. 220–229 с.
16. Ashley, Leonard R.N. (2003) Names in Literature. Bloomington, IN: Authorhouse (formerly 1st Books) [Електронний ресурс] .– Режим доступу: <https://www.britannica.com/topic/name/The-science-of-onomastics>
17. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології / Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. – Х. : Ранок-НТ, 2012.
18. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2006. – 464 с.
19. Карпенко. О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики / Карпенко О. Ю. - Одеса : Астропринт, 2006. - 325 с.
20. Б. М. Анжнюк Щоб оцінити переклад (В. В. Коптілов. Теорія і практика перекладу. К., 1983)
21. Карпенко Ю. А. Специфика имени собственного в художественной литературе // Onomastica. Rocz. XXXI. Wroclaw etc., 1986. S. 5-22
22. Белей Л. О. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії. Ужгород, 2002.
23. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 139 с.
24. Карпенко О.Ю. Проблематика когнітивної ономастики / Карпенко О.Ю. - Одеса: Астропринт, 2006. - 325 с.

25. Рылюк Г.Я. Истоки географических названий Беларуси с основами общей топонимики - Минск: Веды, 1999 - 247 с.
26. Лучик В. В. Східні впливи на формування топонімії центральної України / Лучик В.В. –Київ
27. Цілуйко К.К. Основні питання розвитку українських топонімів в повоєнний період (1917-1957 рр.) // Досл. з мовознавства в Українській РСР за сорок років. - К., 1957. - С. 171-194.
28. Німчук В.В. Про необхідність вивчення топоніміки у зв'язку з народними говорами // Питання топоніміки та ономастики (Матеріали I Республіканської наради з питань топоніміки та ономастики). - К., 1962. - С. 45-53.
29. Вербич С. Внутрішня реконструкція як базовий принцип у системі аналізу онімного матеріалу: Ономастика Українська мова. - 2002. - №2. - С. 59-68.
30. Жучкевич В.А. Общие и региональные закономерности топонимики. Автореф... д-ра геогр. наук. - Минск, 1970. - 22 с.
31. Фонякова О.И. Имя собственное в художественном тексте. Учебное пособие.-Ленинград, 1191-104с.
32. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970 – 1980. — Т. 11. — С. 667.
33. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культур. М.: РБалент, 2001. -200 с.
34. Худаш М. Л. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш. – К. : Наук. думка, 1977. – 236 с.
35. Франко І.Я. Причинки до української ономастики // Франко І.Я. Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук. думка, 1982. – Т.36 – С. 391–426.
36. Бачинська Г. В. Антропонімікон переселенців з Польщі на Тернопільщину : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Бачинська Галина Василівна. – Івано-Франківськ, 2001. – 19 с.

37.Суперанская, А. В. Ономастическая номинация / А. В. Суперан-ская, В. Е. Сталтмане// Теория и методика ономаст. исследований: кол-лектив. монография. – М., 1986. – 256 с.

38.Сизова Е. А. К проблеме классификации топонимических единиц//Университетские чтения – 2011. Материалы научно-методических чтений ПГЛУ. – Часть V. – Пятигорск: ПГЛУ, 2011. – 244 с

39.Root A. Place names of the world: origins and meanings of the names for 6600 countries, cities, territories, natural features and historic sites / A. Root. – 2nd edition. – Stockbyte : McFarland&Company, Inc., 2006. – 364 pp.

40.Лучик В.В. Топоніміка [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/>

41.Зайцева К. Анлийская стилистическая ономастика. Тексты лекций / МВССО УССР. Одес. гос. ун-т. им. И.И. Мечникова. – Одесса, 1973. 61 с.

42.Олійник Т.С. Семантичні та функціональні характеристики символічних власних імен в сучасній англійській мові: Автoref. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка . – К., 2001. – 21 с.

43.Авторeref. дис... д-ра філол. наук: 10.02.16 / А.Г. Гудманян ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2000. – 40 с.

44.Полюжин М.М. Теорія і практика перекладу з англійської мови на українську. - К., 2011.

45.Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2003. - 448 с.

46.Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. - Вінниця, Нова книга, 2004. - 576 с.

47.Суперанская А. В. Общая теория имени собственного / А. В.Суперанская. – М. : Наука, 1973. – 366 с.

48.Англійські імена українською мовою. II / Б. Ажнюк // Культура слова. – 2012. – Вип. 76. – С. 123-134.

49. Davies, E. (2003). A Goblin or a Dirty Nose. The Translator: Studies in Intercultural Communication, 9(1), 65-100.
50. Правдівцева Ю. Функціональні особливості антропонімів англійської мови (на матеріалі англійської художньої літератури [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2015/n55/7.pdf>
51. Виноградов В.С. Введение в переводоведение. – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
52. Вербич С. Сучасна українська онімна лексика: функціональний аспект // Вісник Національної академії наук України. – 2008. – № 5. – 54-60с.
53. Charlotte Bronte. Jane Eyre [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <file:///C:/Users/sleep/Downloads/Jane%20Eyre%20%20Charlotte%20Bront%C3%AB%20-%20PDF.pdf>
54. Джен Ейр [Текст] : роман / Ш. Бронте ; пер. з англ. П. Соколовський; передмов. й примітки Денисова. Т. Н. - Х.: Фоліо, 2004. – 480с.
55. Smethurst, Paul (1997) “There is No Place Like Home: Belonging and Placelessness in the Postmodern Novel”. Norquay, Glenda and Smyth, Gerry [eds.] Space and Place: The Geographies of Literature. Liverpool: John Moores University Press, 373-386с.